

WSTĘP

Już po raz czwarty oddajemy w ręce Czytelnika książkę, której artykuły są kontynuacją, rozszerzeniem lub/i uzupełnieniem refleksji towarzyszącej Tygodniowi Wizualnemu – przedsięwzięciu, które corocznie organizowane jest przez Instytut Socjologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Koło Naukowe Studentów UAM oraz Centrum Kultury Zamek w Poznaniu. Po tomach poświęconych (a) relacji technologii i widzenia, (b) ikonosferze miasta oraz (c) wizualnym implikacjom nierówności społecznych¹, zajęliśmy się stylami życia, a dokładnie tymi ich elementami, które określa lub dookreśla kultura wizualna.

Styl życia, jako koncepcja i propozycja teoretyczna, jest konstruktem niezwykle pojemnym. Jednocześnie jest jedną z tych kategorii, których używa się w wielu kontekstach i znaczeniach, to „słowo-wytrych” – „wygodne” wytłumaczenie zjawisk, które wymykają się językowi opisu czy precyzyjnym pomiarom. Jest pojęciem tym istotniejszym, że na dobre

¹ Por. Ł. Rogowski (red.), *Techno-widzenie. Media i technologie wizualne w społeczeństwie ponowoczesnym*, WN WNS UAM, Poznań 2014; J. Kubera, Ł. Rogowski (red.), *Miasto w oczach ludzi. Wizualność współczesnej ikonosfery miejskiej*, WN WNS UAM, Poznań 2015; P. Rura, M. Żurawska (red.), *Słabo to widzę... Kultura wizualna a nierówności społeczne*, WN WNS UAM, Poznań 2016.

zakorzenionym w mediach i mowie potocznej. Naszą intencją przy projektowaniu konferencji „Słuszny (?) wybór. Kultura wizualna a style życia” była restauracja znaczeniowa i zakresowa pojęcia, której celem było przywrócenie i próba uporządkowania stylu życia. Szczególnej refleksji poddaliśmy natomiast ten (czy też te) wymiar(y) koncepcji, który wiązał się w największym stopniu z kulturą wizualną.

W tomie znajduje się sześć tekstów badaczy i badaczek z różnych ośrodków naukowych, a największą (według nas) wartością jest interdyscyplinarność w podejściu do zgłębianego przez nas podczas konferencji tematu.

Monografię otwiera tekst Justyny Kramarczyk, w którym Autorka opisuje wyniki badań własnych dotyczących idei *slow life*. Opisywane przez siebie zjawisko rozumie jako jedną ze strategii obieranych w życiu codziennym, która jest wynikiem „kolizji kulturowych wzorów” zapośredniczonych poprzez globalizację. W opracowaniu skupia się na wizualnych aspektach swoich badań, w których przedmiotom i przestrzeniom charakterystycznym dla codzienności przypisywane są skojarzenia dotyczące tempa życia. Na podstawie wywiadów wspomaganych fotograficznie Autorka identyfikuje m.in. domowe przestrzenie *slow* (jak np. kuchnia) oraz *fast*, a także przedmioty kojarzone z szybkim lub wolnym tempem życia.

W kolejnym tekście Bartosz Ślosarski dokonuje próby umiejscowienia przedmiotów (a w szerszym kontekście – materialności) protestów w refleksji nad ruchami społecznymi. Autor swoją postantropocentryczną analizę prowadzi na przykładzie Poznańskiej Masy Krytycznej. Rower, według autora, jest dobrą egzemplifikacją istotności materialności w studiach nad ruchami społecznymi. Zmiana jego symbolicznego znaczenia na przestrzeni lat jest szczególnie istotna w kontekście ruchów i inicjatyw miejskich. W podsumowaniu Autor konstatuje, że obiekty materialne są nie tylko nośnikami znaczeń, ale również mają podmiotowość, która przejawia się m.in. w zmianie ludzkich działań.

Trzeci tekst w monografii, autorstwa Marcina Dudka, łączy perspektywę socjologiczną oraz architektoniczno-urbanistyczną w refleksji nad sposobem zagospodarowania przestrzeni miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem „substancji mieszkaniowej”. Autor dokonuje

historycznej rekonstrukcji sposobów życia w wielorodzinnych strukturach miejskich, porównując myśl polskich oraz zachodnioeuropejskich powojennych architektów i urbanistów. Analiza oparta została na przykładach takich osiedli mieszkaniowych, jak kompleks Dzielnicy Marszałkowskiej w Warszawie, Nowa Huta, aleja Stalina w Berlinie Wschodnim, modernistyczne osiedle Hansaviertel w Berlinie Zachodnim oraz śląskie Osiedle Tysiąclecia. W podsumowaniu Autor zawiera natomiast krytyczną analizę funkcjonalności oraz komfortu zamieszkiwania w wymienionych przez siebie miejscach, odnosząc się również do współczesnych standardów zamieszkiwania.

W czwartym tekście wchodzącym w skład tomu Małgorzata Jakiel opisuje relacje wizualnej partyzantki miejskiej ze stylem miejskiej przestrzeni. Autorka w całościowy sposób prezentuje historię oraz konteksty występowania street artu w mieście, skupiając się na specyficznej jego formie, jaką są szablony. Stanowi to pretekst do identyfikowania charakterystycznych dla życia codziennego tkanki miejskiej stylów życia realizowanych przez ludzi w mieście.

Kolejny tekst, którego autorami są Maciej Kośmicki i Kacper Madej, skupia się na zawodniczkach uprawiających sporty walki oraz ich wizualnych sposobach prezentowania siebie i swojego stylu życia. Autorzy dokonali analizy kategoryzacyjnej, w skład której weszło sto pięćdziesiąt zdjęć umieszczonych na profilach zawodniczek na Instagramie. Na tej podstawie wyłonili siedem kategorii, które następnie zanalizowali i opisali. W podsumowaniu konstatują, że jedna z głównych cech charakterystycznych promowanego przez zawodniczki wizerunku wiąże się ze stylem „bezpiecznym i kompromisowym”, uwzględniającym społeczne normy i wzorce, ale również własne dążenia i aspiracje.

Monografię zamyka tekst Katarzyny Pasternak, w którym Autorka dokonuje rekonstrukcji stylu życia w Rosji lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku na podstawie serialu telewizyjnego *Lata osiemdziesiąte*. Fabuła serialu uwypukla codzienne strategie adaptacyjne społeczeństwa do warunków życia w ZSRR. Jego bohaterowie realizują stereotypowy styl życia *homo sovieticus*. Serial, który pomyślany był jako żart, odniósł w współczesnej Rosji olbrzymi sukces – stał się wyrazem nostalgicznej tęsknoty za tym, jak zaznacza Autorka, „jak wspaniale żyło nam się źle”.

Publikacja *Śluszny (?) wybór. Kultura wizualna a style życia* dostarcza szerokiego i wielowątkowego omówienia relacji łączących codzienne zachowania i działania charakterystyczne dla różnych społeczności czy grup ludzi z kulturą wizualną, tworząc spójną narrację dotyczącą przemian współczesnej ikonosfery i jej znaczenia dla realizowanych stylów życia.

Przemysław Rura, Magdalena Żurawska
Poznań 2017